

AUGUSTS MILTS – PAR DŽĪVI, ĒTIKU UN DZĪVESSTĀSTIEM

Tautas mentalitāti nenosaka viena paau dzde, bet gan tradīci-
ju saglabāšanas līmenis un it īpaši – triju paau dzu attiecības.

(A. Milts)*

Latvija 100

Piemīņas sarīkojums

Augustam Miltam (1928–2008)

filozofijas profesoram un Nacionālās mutvārdu vēstures
pētījuma pamatlicējam

Programmā

kolēģi, studenti, sekotāji:

Maija Kūle, Vieda Skultāne, Baiba Bela,
Janīna Kursīte, Velga Vēvere

“Atmiņu spoguļi”,
dzīvesstāstu priekšnesums, režisore Māra Kīmele

Laipni lūdzam

2018. gada 28. maijā

LU Humanitāro un sociālo zinātņu centrā,
Kalpaka bulvārī 4 – 215. telpa, plkst.14.00

**2018. gada 28. maijā Latvijas Universitātes (LU) Huma-
nitāro un sociālo zinātņu centra zālē Kalpaka bulvārī 4,
plkst.14.00 notiks filozofijas profesora Augusta Milta 90
gadu atcerei veltīta konference.**

Konferencē piedalīsies profesora Augusta Milta kolēģi,
skolnieki, sekotāji: *Dr.habil.phil.* Maija Kūle, *PhD* Vieda Skul-
tāne, *Dr.sc.soc.* Baiba Bela, *Dr. habil. philol.* Janīna Kursīte,
Dr.phil. Velga Vēvere. Otrajā daļā – dzīvesstāstu priekšnesums
“Atmiņu spoguļi” režisores Māras Kīmeles interpretācijā.

Zinātnieks (habilitētais filozofijas doktors, 1993), izglītības
darbinieks (LU docētājs, profesors, 1971–2000) Augusts Milts
dzimis 1928. gada 28. maijā Līvānu pagasta “Līcīšos”. Pēc Līvānu
ekonomiskā tehnikuma beigšanas devās studēt uz Rīgu. Vienu
gadu mācījās Latvijas Valsts Teātra institūtā, tad Latvijas Valsts
Pedagoģiskā institūtā Vēstures fakultātē. Aspirantūrā studējis
Ļeņingradas Universitātes Filozofijas fakultātes Ētikas un estē-
tikas katedrā, kur 1967. gadā aizstāvējis disertāciju.

Ilggadējs Latvijas Universitātes mācībspēks, profesors, dau-
dzu zinātnisku, populārzinātnisku un mācību grāmatu autors,
Augusts Milts prata saistīt ētiskās domas vēsturi ar humānu
prasību cilvēkam kopt savu personību. Viņa personības spēks
sakņojās prasmē atklāt un izcelt vērtības ikvienā cilvēkā. Apvel-
tīts ar humora izjūtu un smalkjūtību, Augusts Milts pats šķieta-
mi personificēja savu izvēlēto ētikas nozari filozofijā. Padom-
ju laikā viņš bija gaidīts lektors dažādās auditorijās arī ārpus
augstskolas sienām. Ētika viņa interpretācijā iekļāvās tautas
atmodas saviļņojumā un noskaņoja cilvēku prāts uz augstā-
kām garīgām vērtībām. Vēl padomju laikā sarakstītas grāmatas
“Harmoniskais un disharmoniskais personībā” (1979) un “Esejas
par morāli” (1985). Latvijas PSR Nopelniem bagātā kultūras dar-
binieka nosaukums viņam piešķirts 1986. gadā, kad varas kon-
junktūra jau pieļāva domas brīvības izpausmes. Pēc neatkarības

atjaunošanas viņa grāmatu saraksts turpinās – nodaļa mācību
līdzekļi “Ētika” (1995), lekciju krājums “Kas ir ētika” (1999), “Per-
sonības un sabiedrības ētika” (2000), “Saskarsmes ētika” (2004).
Un kolēģu skatījumā: “Augusts Milts: patība un ētika” (2008).
Viņa zinātniskie un populārzinātniskie raksti joprojām kalpo
par studentu mācību līdzekļi un iedvesmas avotu personības
un cilvēcisko attieksmju izpratnei.

Likumsakarīga ir Augusta Milta iesaistīšanās cilvēku atmiņu
stāstu apkopošanā. 1988. gadā Augusts Milts kļuva par Lat-
vijas Kultūras fonda “Cilvēkārhipa” padomes priekšsēdētāju.
1992. gadā Latvijas Zinātnes padome apstiprināja Nacionālās
mutvārdu vēstures projektu Filozofijas un socioloģijas insti-
tūtā, un Augusts Milts kļuva par tā pirmo zinātnisko vadītāju.
Tieši viņa vadībā Latvijā tika attīstīts jauns virziens – indivīda
subjektīvās atmiņas pētījumi. Tāpat kā citur pasaulē, arī Latvijā
mutvārdu vēstures metodi raksturoja pietāte pret cilvēku, spēja
ieklauties un uztvert plašākas sakarības, ar ko katrs indivīds
iesaistīts sociālās atmiņas un sabiedrisko attiecību tīklojumā.

Kad 1990. gados tika rīkotas ekspedīcijas, kurās kā intervē-
tāji piedalījās tautieši no ārzemēm, Augusts Milts bija neaizstā-
jams līderis. Viņš spēja intervētājus ar tik dažādiem uzskatiem
un pieredzi saistīt mērķim – caur ārējo notikumu stāstījumu
atrast ceļu uz cilvēka iekšējo pasauli un personības atklāsmi.
Augusts Milts prata ieviest skaidrību, kā atšķirt svarīgo no maz-
svarīgā, par ko un kā runāt ar cilvēkiem, lai iedibinātos patiesas
attieksmes. Ja sarunas biedru gadījās sastapt siena vālā, viņa
paņēmiens bija iet palīgā. Lauku darbs, kas viņam nebija svešs,
radīja tuvību un uzticēšanos.

Starp 4500 Nacionālās mutvārdu vēstures krājumā esošā-
jiem atmiņu stāstiem glabājas ap 60 Augusta Milta vadītu in-
tervēju – ieinteresētas sarunas ar laikabiedriem gan Latvijā, gan
ar latviešiem ārzemēs.

Ginta Elksne, Māra Zirnite,

LU FSI mutvārdu vēstures pētnieces

* Milts, A. Tautas izziņa mutvārdu vēsturē. Grām. Zirnite, M. (sast.) *Lat-
vijas mutvārdu vēsture: Spogulis*. Rīga: LU FSI, NMV, 2001, 33.–39. lpp.